

Zittenblijven in het voortgezet onderwijs

Zittenblijven – Ongewenst maar hardnekkig

mei 2024

Om welke redenen kiezen scholen in het voortgezet onderwijs voor zittenblijven of juist niet? En welke processen leiden tot die beslissingen? Dat onderzocht de Inspectie van het Onderwijs in het stelselonderzoek Zittenblijven – Ongewenst maar Hardnekkig. Zittenblijven is doorgaans namelijk niet gunstig voor de betrokken leerlingen, zo blijkt uit verscheidene onderzoeken.

Voorwoord

Zittenblijven zorgt niet per se voor betere resultaten. Daarbij is het meestal niet fijn voor de leerling én is het kostbaar. Ook in dit onderzoek zagen we dat zittenblijven doorgaans onwenselijk wordt gevonden. En tóch blijft het een hardnekkig probleem.

Wat kunnen besturen en scholen doen om dat probleem aan te pakken? Allereerst: gericht onderzoeken hoe effectief alle maatregelen zijn die ze inzetten. Verder is een eenduidig besluitvormingsproces tijdens overgangsvergaderingen essentieel. Daarin moet helder zijn welke inhoudelijke bijdrage de school verwacht van de docenten.

Alida Oppers
inspecteur-generaal van het Onderwijs

Samenvatting

Veel scholen streven naar zo min mogelijk zittenblijvers, maar dat blijkt moeilijk te realiseren. In 2022 nam het percentage zittenblijvers in het voortgezet onderwijs (vo) zelfs toe. Scholen hebben ook zelf ernstige twijfels over de effectiviteit van zittenblijven, zo blijkt uit dit onderzoek. Slechts bij uitzonderlijke gevallen, zoals bij langdurige ziekte of complexe thuissituaties, geloven scholen dat zittenblijven succesvol is.

Scholen proberen zittenblijven te beperken door de brede ontwikkeling van leerlingen nauw te volgen en door in te grijpen bij leerachterstanden. Scholen melden dat vooral de mentor aan zet is om leerlingen en hun ouders te betrekken.

Er is verschil tussen de onder- en bovenbouw. In de onderbouw vinden scholen kansrijk bevorderen een bruikbaar instrument. In de bovenbouw komt het eindexamen in beeld; dan grijpen scholen vaak terug op de klassieke overgangsnormen. Maar die zijn soms een obstakel om het aantal zittenblijvers te verminderen.

Veel scholen werken met overgangsnormen en bespreken twijfelgevallen aan het eind van het schooljaar, tijdens de overgangsvergadering. Daarbij gebruiken scholen uiteenlopende criteria. De potentie van leerlingen om de opleiding succesvol af te ronden blijkt doorslaggevend voor de kans op overgaan, zo bleek uit voorgelegde hypothetische situaties. Motivatie en actief meedoen in de klas spelen een kleinere rol bij de beslissing. We zien geen aanwijzingen voor mogelijke ongelijkheid tussen groepen leerlingen.

Inleiding

Het percentage leerlingen in het voortgezet onderwijs (vo) dat blijft zitten neemt nog steeds toe en is hoger dan in 2018, vóór de coronapandemie. Dit geldt voor alle schoolsoorten; vooral de havo. In havo 4 is het gemiddelde percentage zittenblijvers van 15% in 2018 gestegen naar gemiddeld 19% in 2022. In vwo 5 is het percentage van 11% in 2018 gestegen naar 13% in 2022. In het vmbo gaat het om minder leerlingen, maar is dezelfde stijging te zien: bijvoorbeeld van 8% in 2018 naar 10% in vmbo-g/t in 2022. Dat blijkt uit de [Staat van het Onderwijs 2023](#); de details staan in de [technische rapportage](#).

Meerdere onderzoeken tonen aan dat zittenblijven in het vo geen positieve effecten heeft voor de leerlingen waar het om gaat. Leerlingen halen niet per se betere prestaties, raken mogelijk gedemotiveerd en stromen soms af naar een lager niveau óf verlaten de school zonder diploma ([NRO Onderwijskennis](#), 2021). Zittenblijven is ook een kostbare interventie: het kost de schatkist jaarlijks meer dan 500 miljoen euro ([CPB](#), 2015). In uitzonderingsgevallen kan het zijn dat zittenblijven wel een gunstige optie is, bijvoorbeeld als een leerling door ziekte al veel onderwijstijd miste ([Van Vuuren en Van der Wiel](#), 2015).

Er kunnen verschillen ontstaan in de schoolloopbaan van leerlingen (wel of niet zittenblijven, afstromen) die samenhangen met achtergrondkenmerken van leerlingen. Zo blijven jongens en leerlingen met een migratieachtergrond vaker zitten ([Van Vuuren en Van der Wiel](#), 2015).

Scholen bepalen in samenspraak met de medezeggenschapsraad zelf het beleid voor zittenblijven. Scholen passen dat beleid toe, maar kunnen er ook van afwijken. We hebben beperkt kennis over het beleid van scholen en de afwegingen die zij daarbij maken. De rol van de mentor en de betrokkenheid van ouders in dit proces kan ook per school verschillen.

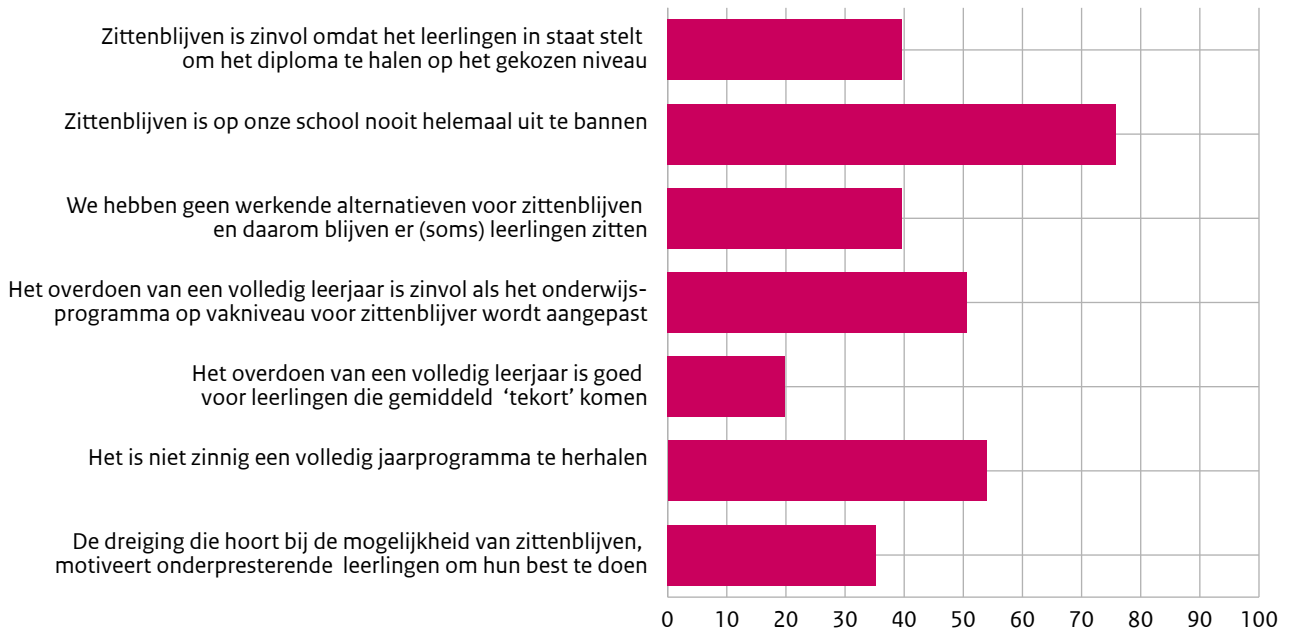
Bovenstaande was aanleiding voor de Inspectie van het Onderwijs om onderzoek te doen naar de redenen waarom scholen kiezen voor zittenblijven of niet, en naar de processen die leiden tot die beslissingen.

In het onderzoek namen we online vragenlijsten af bij 94 schoolleiders en 396 mentoren. Op 21 scholen namen we een verdiepend interview af met schoolleiders en afdelingsleiders. Op 6 scholen hebben wij overgangsvergaderingen mogen bijwonen.

De resultaten van ons onderzoek

Zittenblijven: liever niet, maar het gebeurt toch

Uit de interviews blijkt dat scholen er veelal naar streven om zittenblijven zoveel mogelijk te voorkomen: leerlingen zouden niet moeten blijven zitten, alleen in uitzonderlijke gevallen. Scholen kijken liever naar de ontwikkeling en de mogelijkheden van de leerling, om zo te proberen het maximale uit de leerling te halen. Uit de interviews blijkt dat sommige scholen leerlingen daartoe gericht ondersteunen en in de onderbouw bekijken welk niveau het meest passend is voor de leerling. We constateren een tegenstrijdigheid tussen wat scholen in de interviews zeggen na te streven (zo min mogelijk zittenblijven) en de werkelijkheid (toenemende aantal zittenblijvers). Driekwart van de schoolleiders onderschrijft de stelling dat zittenblijven op school nooit helemaal is uit te bannen. Sommige geïnterviewde schoolleiders formuleren het als: zittenblijven is iets wat van oudsher bij het onderwijs hoort. Volgens diverse geïnterviewde schoolleiders moet zittenblijven alleen plaatsvinden in het belang van de leerling. En het uiteindelijke doel van zittenblijven moet zijn om leerlingen onderwijs te laten vervolgen op het gekozen schoolniveau.

Figuur 1: Percentage schoolleiders dat het (helemaal) eens is met bovenstaande stellingen over zittenblijven

Scholen twifelen over de effectiviteit van zittenblijven

Hoewel veel leerlingen blijven zitten in het voortgezet onderwijs (vo), vindt meer dan de helft van de schoolleiders dat het niet zinnig is een volledig jaarprogramma te herhalen. Uit de interviews blijkt dat de meeste schoolleiders aangeven dat leerlingen die blijven zitten niet automatisch meer worden gemotiveerd of betere prestaties gaan halen. Het tegendeel lijkt volgens hen eerder waar: zittenblijven heeft niet het gewenste effect op de lange termijn. Sommige schoolleiders zien juist wel positieve effecten van zittenblijven: de leerlingen halen betere prestaties. Bijna een kwart van de schoolleiders heeft als kern van het beleid dat zittenblijven alleen in uitzonderlijke gevallen (bijvoorbeeld ziekte of de thuissituatie) moet plaatsvinden. In de interviews met schoolleiders worden voorbeelden genoemd van leerlingen die wél over de juiste kennis en vaardigheden beschikken, maar door bijvoorbeeld langdurige ziekte of een complexe thuissituatie te veel lessen hebben gemist. In dat geval is er veelal overeenstemming over het besluit om een heel jaar over te doen.

Leerlingen krijgen meer kansen in de onderbouw

Uit het onderzoek blijkt dat er doorgaans een verschil is in het beleid tussen de onder- en bovenbouw op vo-scholen. Bij een kwart van de scholen met beleid over zittenblijven houdt dat beleid onder meer in dat er geen leerlingen blijven zitten in de onderbouw. Ook geïnterviewde schoolleiders vinden het belangrijk om leerlingen in de onderbouw zo min mogelijk te laten blijven zitten; als ze niet als beleid hebben dat

zittenblijven niet voorkomt in de onderbouw, kijkt men toch verder dan het simpelweg hanteren van de overgangsnormen. Scholen vinden kansrijke doorstroming hierbij een bruikbaar instrument. Deze scholen geloven in het bieden van kansen in bredere brugklassen, zodat leerlingen zich daadwerkelijk kunnen doorontwikkelen om het voor hen hoogst mogelijke niveau te bereiken. Met gerichte hulp en ondersteuning proberen scholen leerlingen in de onderbouw dus meer kansen te geven. Schoolleiders noemen deze meer leerlinggerichte benadering en het bieden van maatwerk als belangrijke interventies om het streven naar weinig of geen zittenblijvers te realiseren.

Beleid op zittenblijven is veelal gebaseerd op overgangsnormen

Bij 87% van de scholen met beleid over zittenblijven worden leerlingen die niet aan de overgangsnormen (ofwel bevorderingsnormen) voldoen besproken, waarna wordt besloten of zij blijven zitten of niet. Geïnterviewde schoolleiders geven aan dat hun beleid op zittenblijven duidelijke richtlijnen voor de overgangspprocedure bevat en houvast biedt voor zowel docenten als leerlingen. Uit de interviews blijkt verder dat scholen wel verschillende overgangsnormen per afdeling en leerjaar hanteren. Voor zeer weinig scholen geldt dat leerlingen die niet aan de overgangsnormen voldoen automatisch blijven zitten. Ongeveer 3 op de 5 scholen geeft aan overgangsnormen te hanteren. Bij bijna al deze scholen is het aantal onvoldoendes op het rapport onderdeel van de norm. Bij iets minder dan de

helft van deze scholen geldt dit (ook) voor het gemiddelde rapportcijfer. En bij driekwart van deze scholen tellen de kernvakken Nederlands en wiskunde zwaarder mee. Daarnaast heeft 1 op de 5 van de scholen die overgangsnormen hanteert (ook) andere zaken in de overgangsnormen opgenomen, zoals het aantal onvoldoendes in het gekozen profiel.

De meeste scholen geven aan dat in de bovenbouw de 'klassieke situatie' nog steeds het meest gangbaar is: een duidelijke overgangsprocedure met criteria en beslisregels. Er zijn echter uitzonderingen op deze regel. Bijna 1 op de 10 van de scholen met beleid over zittenblijven heeft in de bovenbouw van het vo de regel dat leerlingen niet blijven zitten. In de interviews kwam naar voren dat in de bovenbouw van het vmbo een aantal scholen positieve ervaringen heeft met het niet laten blijven zitten van leerlingen in vmbo 3. Het examenjaar is dichtbij en dat blijkt toch voor de meeste leerlingen een stimulans te zijn om in het eindexamenjaar harder te werken om het diploma te halen.

Naast overgangsnormen is er sprake van een grijs gebied: bespreekgevallen. Soms is dat onderdeel van het beleid met vooraf gedefinieerde situaties waarin een leerling wordt besproken. Maar het gebeurt ook dat tijdens de overgangsvergadering een bespreking volgt als er redenen zijn om af te willen wijken van de overgangsnormen.

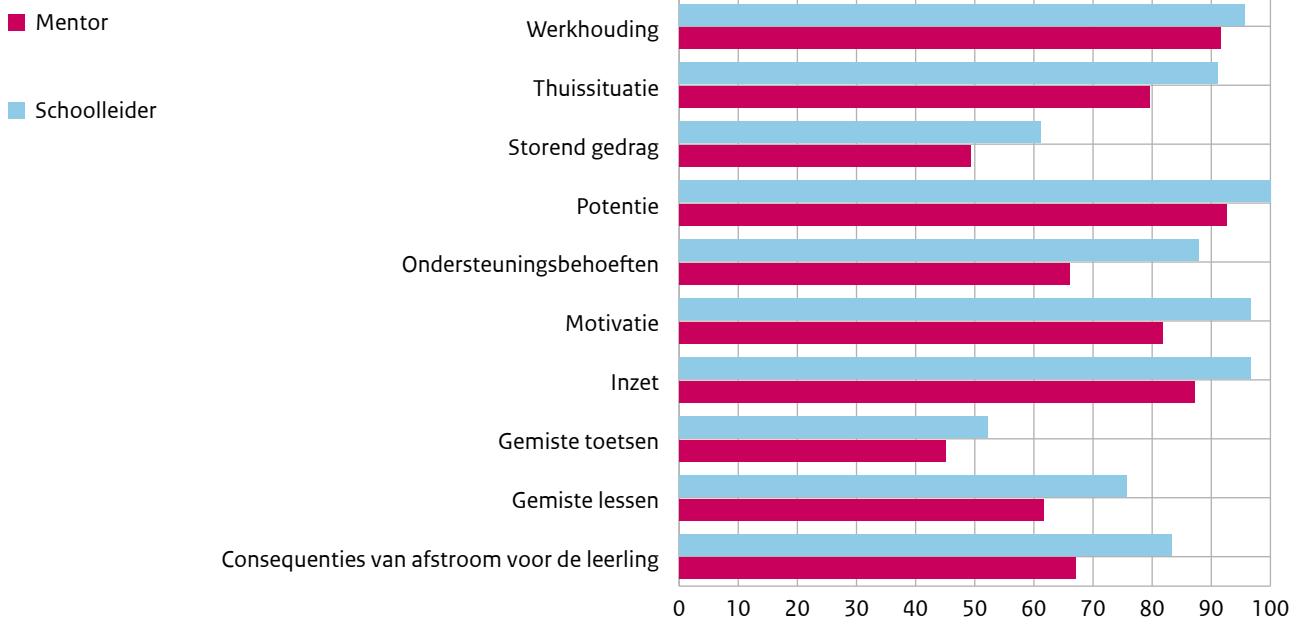
Interventies om zittenblijven te voorkomen

Scholen beschikken over verschillende interventies om te voorkomen dat een leerling blijft zitten. Ongeveer 85% van de scholen geeft aan dat de rapportvergadering een indicatie geeft over welke leerlingen mogelijk zullen blijven zitten. Deze scholen zijn bevraagd op de verschillende acties die vervolgens ingezet worden om zittenblijven te voorkomen. 87% van de scholen bieden extra ondersteuningsmogelijkheden voor potentiële zittenblijvers. En op 58% van de scholen is er (ook) verplichte ondersteuning. Een deel van de extra ondersteuning wordt na de reguliere schooltijd georganiseerd: 14% van de

scholen zet een lente- of zomerschool in. Op 87% van de scholen wordt bij dreiging van zittenblijven de ondersteuning door de mentor geïntensiveerd. Uit gesprekken blijkt dat deze interventies erop gericht zijn dat leerlingen hun schoolwerk systematischer leren plannen en te organiseren. Scholen geven klassen soms twee mentoren, zodat zij samen de leerlingen intensiever kunnen begeleiden. Daarnaast introduceerden veel scholen driehoeksgesprekken tussen de mentor, ouder(s) en leerling, met als doel de leerling meer aan zet te krijgen en verantwoordelijk te maken voor het plannen en organiseren van het schoolwerk. Maar liefst 94% van de scholen die aangeven dat rapportvergaderingen een indicatie geven over leerlingen die mogelijk blijven zitten, voeren een gesprek met ouders als de leerling dreigt te blijven zitten.

De geïnterviewde schoolleiders stellen dat er aan het eind van het schooljaar eigenlijk geen verrassingen meer moeten zijn: mentoren, docenten, leerlingen en ouders weten al eerder wie waarschijnlijk blijven zitten. Tijdens leerlingbesprekingen eerder in het schooljaar komen leerlingen die er slecht voor staan in beeld. Daarover is dan vaak al contact met ouder(s)/ verzorger(s). Na deze constatering worden diverse interventies ingezet, die zowel gericht zijn op het verminderen van leerachterstanden als het vergroten van de motivatie van de leerlingen. Sommige schoolleiders hopen dat het extra steuntje in de rug leidt tot een eindsprint van leerlingen, waardoor zittenblijven wordt voorkomen.

Er vinden ook interventies op schoolniveau plaats. Een deel van de geïnterviewde scholen zegt dat het voorheen hoge aantal zittenblijvers voor aanpassingen in het toetsbeleid zorgt, zoals minder toetsen of meer formatief toetsen. Scholen gebruiken toetsanalyses in het determinatieproces; deze geven richting aan interventies in de ondersteuning. Sommige scholen vertellen dat de hoeveelheid zittenblijvers aanleiding was om docenten gerichte scholing aan te bieden, om met name het pedagogisch en formatief handelen te versterken.

Figuur 2 Welke criteria worden besproken bij de beslissing over zittenblijven?

Belangrijke criteria bij de afweging zittenblijven

Als het gesprek plaatsvindt over de beslissing voor wel of niet zittenblijven (veelal in de overgangsvergadering), komen verschillende criteria aan bod. In figuur 2 staan criteria op *leerlingniveau* waarvan schoolleiders en mentoren in de vragenlijst aangaven deze te bespreken en die we ook terughoordten tijdens de interviews en rapportvergaderingen. Zowel schoolleiders als mentoren noemen vaak de potentie, werkhouding en inzet van de leerling. Storend gedrag en het aantal gemiste lessen worden minder vaak genoemd. Er zijn een aantal opvallende verschillen tussen schoolleiders en mentoren in de overige criteria die genoemd worden. Schoolleiders geven vaker dan mentoren aan dat ondersteuningsbehoeften van leerlingen en consequenties van de zogeheten afstroom meespelen in de afweging rond zittenblijven. Afstroom is een indicator van het onderwijsresultatenmodel op basis waarvan de resultaten van scholen worden beoordeeld door de inspectie.

We onderzochten of de criteria die mentoren bespreken bij het beslissen over zittenblijven, verschillen tussen mentoren werkzaam op vmbo en mentoren werkzaam op havo/vwo. Voor de meeste criteria maakt het schooltype nauwelijks uit, maar er zijn enkele opvallende verschillen. De thuisituatie van leerlingen wordt door mentoren in havo/vwo vaker besproken (86%) dan door vmbo-mentoren (75%). Hetzelfde geldt voor potentie van de leerling (97 versus 88%). Storend gedrag wordt door mentoren in havo/vwo minder (42%) besproken dan door vmbo-mentoren (57%).

We vroegen schoolleiders welke criteria op *schoolniveau* worden besproken bij de afweging rond zittenblijven. Bijna een kwart van de schoolleiders geeft aan dat het totaal aantal zittenblijvers en de onderbouwsnelheid (een indicator van het onderwijsresultatenmodel op basis waarvan de resultaten van scholen worden beoordeeld door de inspectie) worden besproken. Bijna een vijfde van de scholen noemt de klassengrootte als criterium. In de interviews gaven schoolleiders aan het niet wenselijk te vinden dat niet leerlinggebonden argumenten, zoals het totale percentage zittenblijvers, worden geuit in overgangsvergaderingen. Anderzijds werden er voorbeelden genoemd over situaties in het verleden waarin plotseling veel leerlingen zouden blijven zitten en de schoolleiding ingreep door de leerlingen toch over te laten gaan.

Gelijke of ongelijke kans op bevordering

We legden in de vragenlijsten hypothetische situaties voor over leerlingen die *nét* niet aan de overgangsnormen voldoen en vroegen hoe groot de kans zou zijn dat de leerling over mag. Het blijkt dat de potentie van leerlingen om het diploma te halen zowel bij schoolleiders als mentoren het meest bepalend is. Daarnaast hebben gemotiveerde leerlingen en leerlingen die actief meedoen in de klas meer kans om over te gaan. Of de mentor het overgaan van een leerling ondersteunt, draagt ook in enige mate bij aan de kans daarop. Sekse en migratieachtergrond spelen geen rol van betekenis in de kans op overgaan in de hypothetische situaties.

Overgangsvergaderingen: de meeste stemmen gelden (nog steeds)

Voorbespreking van de overgangsvergaderingen

Het moment waarop besloten wordt of leerlingen wel of niet overgaan, is op 99% van de scholen tijdens de overgangsvergaderingen aan het eind van het schooljaar. De overgangsvergaderingen worden door de afdelingsleiders (of teamleiders) voorbesproken met de mentor(en). Voorafgaand aan deze voorbespreking of overgangsvergadering wordt op een aantal scholen al schriftelijke informatie over specifieke leerlingen ingewonnen bij de docenten. Op sommige scholen wordt docenten vooraf al om een advies gevraagd over een mogelijk besluit tot zittenblijven. Mentoren spelen allemaal een rol in de voorbereiding en hebben vaak de taak om het voorstel voor hun mentorleerlingen te onderbouwen (86%).

Aanwezig tijdens de overgangsvergaderingen

Leidinggevenden (veelal teamleiders), mentoren en docenten vergaderen mee. Op 62% van de scholen is ook een ondersteuningscoördinator aanwezig bij de vergadering. In driekwart van de gevallen is de afdelingsleider de aangewezen persoon om de procedure te bewaken en op ongeveer twee derde van de scholen is de afdelingsleider ook degene die ervoor moet zorgen dat iedereen tijdens de vergadering aan het woord komt en alle argumenten worden meegenomen bij de besluitvorming. Bijna alle scholen geven aan dat in procedures is vastgelegd of en hoe er wordt besloten. Tijdens de rapportvergaderingen die we bijwoonden, hebben we niet gezien dat afgeweken werd van de vastgelegde procedures. Op de bezochte scholen opent de afdelingsleider de vergadering, maakt het doel van de vergadering duidelijk aan de aanwezige docenten en vat kort de procedure en overgangsnormen samen.

Inbreng van docenten is verschillend

Op basis van de interviews met schoolleiders en de bijgewoonde rapportvergaderingen kunnen we vaststellen dat de manier waarop docenten om hun advies of mening wordt gevraagd, verschilt per school. Op de ene school vraagt de mentor eerst de docenten van de kernvakken om een toelichting/onderbouwing, terwijl op de andere school de mentor bewust telkens een andere docent als eerste vraagt om een onderbouwing te geven.

Wat daarnaast opviel bij de 6 vergaderingen waar we bij mochten zijn, waren de verschillen in betrokkenheid en onderbouwing van de docenten. Er zijn docenten die tijdens de overgangsvergadering uitgebreid onderbouwen waarom een leerling wel of niet zou moeten blijven zitten. En er zijn docenten waarbij de inbreng beperkt blijft tot oneliners, zoals “deze leerling kan het niet”, “deze leerling moet harder werken”, “deze leerling gaat het op deze manier niet redden volgend jaar”, “ik weet het niet” of zelfs “ik vind het geen vwo 5 leerling, maar ik kan niet goed uitleggen waarom”. Wat ook

opviel bij de 6 vergaderingen is dat zowel mentoren als afdelingsleiders niet van de gelegenheid gebruik maakten om bij dergelijke oneliners van docenten door te vragen of om een opmerking zoals “deze leerling kan het niet” nader toe te laten lichten. Uit de vragenlijst bleek dat storend gedrag als factor geregeld ter sprake komt. Hoewel geïnterviewde schoolleiders vertelden dat zij vinden dat dergelijke factoren niet van belang horen te zijn, noemden sommige docenten wel storend gedrag en de werkhouding van een leerling als belangrijke, zo niet doorslaggevende criteria in het besluit om leerlingen kansen te bieden of om een leerling (alsnog) te laten zitten.

De procedure: stemmen of niet?

De manier waarop wordt gestemd verschilt per school, weten we uit de gesprekken met schoolleiders. Het stemmen vindt op sommige scholen plaats door handen op te steken (wie is voor of wie is tegen?), waarna de stemmen worden geteld. Soms vindt het plaats door middel van briefjes en in andere gevallen stemmen de docenten door eenvoudig hardop uit te laten spreken ‘eens’ of ‘oneens’ met het voorgenomen besluit of voorstel. Dat de mentor en afdelingsleider samen of de afdelingsleider alleen beslist, is uitzonderlijk; in dat geval kunnen docenten achteraf bezwaar maken. We hebben tijdens 6 rapportvergaderingen geobserveerd dat elke stem geldt, de stem van elke (vak)docent is even belangrijk tijdens de vergadering. Docenten konden zich niet onthouden van stemmen.

Belangrijke rol van mentoren bij besluitvorming

Niet alleen spreken mentoren met leerlingen en ouders, zij bereiden ook de overgangsvergaderingen voor en geven advies over het vervolg van de schoolloopbaan van hun leerlingen. Bijna alle mentoren zijn tevreden over hun rol in het besluitvormingsproces op hun school. Van de mentoren denkt 80% dat het niet of nauwelijks uitmaakt voor de beslissing wie de mentor is. In de gesprekken met schoolleiders gaven sommigen wél voorbeelden van mentoren die heel goed voor hun leerlingen pleiten. Tijdens observaties van de 6 rapportvergaderingen waar we bij mochten zijn, viel op dat bij die gevallen waar de mentor afwezig was veel minder informatie over een leerling werd gedeeld. En er waren verschillende manieren waarop mentoren de situatie van hun leerling toelichtten: met meer of minder argumenten en meer of minder bevoegenheid.

Conclusie

Zittenblijven is en blijft op veel scholen in het voortgezet onderwijs (vo) hardnekkig en het lukt scholen slecht om het aantal zittenblijvers te verminderen. Een leerjaar compleet moeten overdoen is veelal ineffectief, zeggen scholen ook zelf. Leerlingen gaan er niet automatisch beter door presteren en het zorgt ook niet voor meer motivatie. Deels zal het structureel voorkomen van zittenblijven te maken hebben met het systeem: het werken in schooljaren, de profielen, de centrale eindexamens en het (ons) onderwijsresultatenmodel. Tevens verwachten ouders, leerlingen en de inspectie dat de overgrote meerderheid van de leerlingen gediplomeerd uitstroomt op het gekozen niveau.

Scholen in het vo zeggen het aantal zittenblijvers te willen verminderen. Ze maken schoolbreed beleid om dit te realiseren. Ons onderzoek toont aan dat scholen wel veel interventies plegen, maar dat die blijkaar onvoldoende effect sorteren. Dit roept de vraag op of de interventies die scholen plegen voldoende doelgericht zijn. Hierbij speelt mogelijk een rol dat het ondersteuningsaanbod meestal vrijwillig van aard is. Scholen hebben individuele leerlingen vaak wel in beeld, maar weten weinig van het effect van de interventies die ze inzetten. Elke school kan vertellen over die ene leerling die een alternatief pad bewandelde, maar bijna geen enkele school analyseert structureel welke effecten zittenblijven of niet voor hun leerlingen heeft. Het is belangrijk dat besturen en scholen gericht gaan onderzoeken hoe effectief de vele interventies zijn die zijn ingezet om zittenblijven te

voorkomen en te verminderen. Op basis van deze analyse(s) kunnen besturen en scholen bepalen welke interventies succesvol zijn of dienen te worden aangepast.

Wij constateren dat scholen in beperkte mate werken aan alternatieven voor zittenblijven. Het werken met overgangsnormeringen en beslisregels waar veel scholen in het vo traditioneel voor kiezen, lijkt een groot obstakel om serieus over mogelijke alternatieven na te denken. In die werkwijze wordt vanuit vakken geredeneerd met vakinhoud verdeeld over leerjaren die chronologisch moet worden doorlopen. En hoewel scholen nadelen ondervinden van zittenblijven, jaagt het hen niet direct op kosten. Zolang zittenblijven onlosmakelijk verbonden blijft met ons onderwijsstelsel, zullen er (te) veel leerlingen blijven zitten. Het is belangrijk dat stakeholders van het onderwijsveld met elkaar in gesprek gaan over mogelijke obstakels in ons stelsel, maar tegelijkertijd ook gaan onderzoeken welke alternatieven er wellicht te realiseren zijn.

Hoewel er bewustzijn bij scholen is dat het risico bestaat dat argumenten over zaken die er niet toe doen bepalend worden bij bespreekgevallen, blijft dit een worsteling. De dynamiek in vergaderingen en de manier van besluitvorming kan dit in de weg zitten en vraagt continu om aandacht. Hier zijn verbeteringen zeker mogelijk. Het is op zijn minst verwonderlijk dat er nog steeds grote verschillen bestaan in de betrokkenheid en onderbouwing van docenten tijdens rapportvergaderingen. Het is belangrijk dat scholen zorgen voor een zuiver en eenduidig besluitvormingsproces en zich daaraan houden.

Colofon

foto voorpagina: Phil Nijhuis

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

© Inspectie van het Onderwijs | mei 2024

Een exemplaar van deze publicatie is te downloaden van de website van de Inspectie van het Onderwijs www.onderwijsinspectie.nl. Op de website vindt u ook het technisch rapport 'Zittenblijven in het voortgezet onderwijs' dat bij dit onderzoek hoort.